

Emoji

DOI: 10.5281/zenodo.10067493

Fadime ŞİMŞEK İŞLİYEN¹

Emoji, elektronik iletişimde belirli bir fikir veya duyguyu ifade etmek amacıyla mesaja eklenen dijital görüntü anlamına gelmektedir (Emoji, 2023). İlgili alanyazına bakıldığında emojilerin ortaya çıkışına ilişkin farklı görüşler ile karşılaşılmaktadır. Bu görüşlerden ilki emojilerin 20. yüzyılın sonunda Japonya'da dijital iletişimi kolaylaştırmak için ortaya çıktığına ilişkindir. Emojiler, NTT DoCoMo adlı mobil operatör şirketinde tasarımcı olarak çalışan Shigetaka Kurita tarafından Japonca görüntü temelli mesajlaşma talebini karşılamak için tasarlanmış; DoCoMo, Softbank, KDDI gibi telekomünikasyon firmaları tarafından kullanılmıştır (Kimura-Thollander and Kumar, 2019, s. 1; Kralj Novak vd., 2015, s. 2). Bu görüşün bir uzantısı olarak da emoji kelimesi resim yazısı anlamına gelen 絵 (e ≅ resim) 文字 (moji ≅ yazılı karakter) kavramlarının birleşiminden doğmuştur (Davis and Edberg, 2016).

Bir diğer görüşe göre ise emoticonlar emojilerin atası niteliğindedir. Bu bağlamda ilk emoticon örneği 1982 yılında Scott Fahlman tarafından bir e-postada kullanılan iki nokta parantez :)² işaretidir. Söz konusu işareti memnuniyetsizlik, hayal kırıklığı ve öfke gibi duyguları yansıtmak için kullanılan somurtkan yüz ifadesi :(³ takip etmiştir. Kısa süre içerisinde insanlar aldıkları e-postalarda ve internette bu ifadeler ile karşılaşmaya başlamıştır (Barrett, 2002, s. 34; Skovholt et al, 2014, s. 780). Emoticonların ilk kez 1979'da elektronik postaların “kuru etkisini” yumuşatmak için Kevin Mackenzie tarafından kullanıldığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Preece et al, 2003, s. 2-3).

İngilizce “emotion” (duygu) ve “icon” (ikon) kelimelerinin birleşiminden meydana gelen emoticon kavramı (Gürçayır, 2019, s. 113), mesajı gönderen kişinin duygularını göstermek için dijital yazışmalarda kullanılan, birinin yüzündeki ifadeyi temsil eden klavye sembolleri seti olarak tanımlanmaktadır (Emoticon, 2023). Bir başka tanımlama ile emoticon, “gülümseme ya da somurtma gibi bir ifade taşıyan ve basitçe yana yatırılmış bir yüze benzeyen görüntüdür” (Chandler ve Munday, 2018, s. 123).

Emoticon (duygu ikonu) kavramını yazım işareti, emoji kavramını yüz işareti, her iki gösterge biçimini ise duygu ikonları olarak adlandırmak mümkündür. Emojiler bir yüzü temsil etmekten çok yüzdeki duyguya işaret etmektedir. Bu nedenle yazılı dijital iletişime özgü duygu imleyen göstergeler olan “duygu ikonları”, diğer

¹ Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, fsmsekisleyen@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0723-2261.

² Söz konusu emoticon ilk olarak, dijital yazışmalarda ciddi mesajları ve şaka/espri niyetiyle yazılan mesajları birbirinden ayırt etmek amacıyla kullanılmıştır. Günümüzde gülen yüz ifadesi, mutlu olma durumu ile de ilişkilendirilmektedir.

³ Bu emoticon günümüzde üzgün olma durumunu belirtmek için de sıklıkla kullanılmaktadır.

gösterge ikonlarıyla eşanlamlı veya eşdeğer görülmemelidir (Sakallı ve Bahadıroğlu, 2018, s. 135).

Emojiler önceleri sınırlı sayıda ve yalnızca yüzün duygu durumlarını temsil ederken, günümüzde yemekleri, nesnelere, hayvanları, meslekleri, ulaşım araçlarını, kültürel sembolleri vb. ifade eden, hayatın hemen her alanını kapsayan oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu anlamda emojileri “yüz işaretleri” ve “nesne resimleri” olarak ayırmak gerekmektedir. Yazılı dijital iletişimde “yüz işaretleri” iki ayrı şekilde kullanılmaktadır: Birinci olarak kısa mesajlara eşlik etme ve mesajın içeriğini pekiştirme; ikinci olarak da sohbeti başlatma ya da bitirme (Sakallı ve Bahadıroğlu, 2018, s. 138-139).

Emojiler yazılımlara eklenip çıkarılan bir yapıya sahiptir (Baloğlu ve Demir, 2019, s. 236). Bu açıdan yeni konu ve durumlara uygun olarak kolaylıkla güncellenebilmektedirler. Örneğin 2017 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan başvuru sonucunda nazar boncuğu 2018 yılında emoji klavyesine dâhil edilmiştir (“Nazar Boncuğu..”, 2018). Benzer şekilde 15 yaşındaki Suudi Rayuf Alhamedi'nin Unicode Konsorsiyumu'na sunduğu teklifin kabul edilmesinin ardından başörtülü kadın emojisi, 2017 yılı itibarıyla emoji klavyesinde yer almaya başlamıştır (“Başörtülü kadın..”, 2016).

Emojiler yalnızca eğlenceli ortamlarda değil çok ciddi alanlarda da karşımıza çıkmaktadır. Günümüzdeki etki boyutu öylesine artmıştır ki emojiler hukuki zeminde dahi tartışılır hale gelmiştir (Şimşek İşliyen, 2019, s. 130). Örneğin Amerika'da 2015 yılından itibaren emojiler suç unsuru olarak mahkemelere delil olarak sunulmaya başlanmıştır. Bu bağlamda emoji/emoticon kaynaklı 2016'da 26, 2017'de 33, 2018'de ise 53 dava açılmıştır. Mahkemelere delil olarak sunulan emojiler arasında silah, bomba, bıçak, kalp, öpücük ve kızgın surat yer almaktadır (Goldman, 2019).

Anahtar Kelimeler: Emoji, Emoticon, Gösterge, Elektronik İletişim.

Kaynakça

Baloğlu, E. ve Demir, Y. (2019). “Spor Gazetecilerinin Dijital Hisleri: Emojiler”, *Emoji Küresel İletişim Dili*, Ed: Fadime Şimşek İşliyen ve Mustafa İşliyen, Konya: LiteraTürk Yayınları, s. 223-247.

Başörtülü kadın emojisi kabul edildi (2016) Erişim adresi: www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37985878, Erişim tarihi: 29.09.2023

Chandler, D. ve Munday, R. (2018). *Medya ve İletişim Sözlüğü*, Çev: Babacan Taşdemir, İstanbul: İletişim Yayınları.

Davis, M. and Ebberg, P. (2016). Unicode Emoji, Retrieved from: <http://unicode.org/reports/tr51/>.

Emoji (2023). Erişim adresi: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/emoji#google_vignette

Emoticon (2023). Erişim adresi: www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/emoticon?q=emoticon

- Goldman, E. (2019) Emojis and Emoticons in Court Opinions, Erişim adresi: <https://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2894&context=historical>
- Gürçayır, S. (2009), “İnternet Çağının Hiyeroglifleri ya da Evrenselleşen Sanal Bedenler: MSN İfadeleri”, Milli Folklor, 21 (83), s. 111-115.
- Kimura-Thollander, P. and Kumar, N. (2019). Examining the “Global” Language of Emojis: Designing for Cultural Representation, CHI 2019 Conference on Human Factors in Computing Systems, May 4-9, 2019, Glasgow, Scotland UK.
- Kralj Novak P., Smailović J., Sluban B., Mozetič I. (2015) Sentiment of Emojis. PLoS ONE 10(12): e0144296. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0144296>
- Nazar Boncuğu Artık Bir Emoji (2018). www.basin.ktb.gov.tr/TR-213088/nazar-boncuğu-artık-bir-emoji.html, Erişim tarihi: 29.09.2023
- Sakallı, C. ve Bahadıroğlu, D. (2018). “Dijital İletişim: Yeni Bir Dile Doğru”, Turkish Studies, 13/6, s. 129-146.
- Şimşek İşliyen, F. (2019). “Dijitalleşme Ekseninde Haberciliğin Dönüşen Pratikleri ve Emojiler”, Emoji Küresel İletişim Dili, Ed: Fadime Şimşek İşliyen ve Mustafa İşliyen, Konya: LiteraTürk Yayınları, s. 125-162.